

[0586] PROF. DR. E.G.A. GALAMA AS NEDERLÂNSK
 EN FRYSK FILOLOOCH

It Frysk filologekongres fan 1978 hie as thema: 'Tusken Frysk en Nederlânsk'. Prof. Galama hat op dat kongres it thema tapast op Gysbert Japiks. Mar ek fan prof. Galama kinne wy sizze dat syn libben him foar in grut part 'Tusken Frysk en Nederlânsk' ôfspilet. Sûnt 1938 hat er hast fjirtich jier dosint west yn it Nederlânsk of Middelnederlânsk, oan middelskoalle en universiteit. Wol tweintich jier hat er noch as bysûnder heechlearaar Ald-, Mid- en Nijfryske taal en literatuer jûn oan de Universiteit fan Amsterdam en oan de Ryksuniversiteit yn Leien. Dochs wie it net maklik en kombinearje soks sa lang.

Egidius Gerardus Antonius Galama is op 20 septimber 1912 yn Gouda berne. Syn heit wie dêr moolner sûnt 1900. Hy kocht doe de mole 'De Korenbloem' en letter noch in twadde mole, 'De Rode Leeuw'. Ek is er begûn mei in blomfabryk. Hy wie in Fryske boeresoan: Cornelis Klazes Galama, berne te Wûns yn 1875. Syn heit Klaas en syn pake Michiel Galama kamen fan Sinserhuzen (ek wol Sinserhûs), oan 'e Himdyk, ûnder Tsjerkwert. Hja hearden ta in foaroansteand roomsk boerelaach. Mar frijwat fan dy roomske boeresoannen út grutte húshâldings moasten om utens in bestean sykje, want roomsken koenen doe yn Fryslân net sa maklik oan de slach komme.

Cornelis K. Galama is yn Wûns en dêrnei oan de Ivige Leane ûnder Skearnegoutum opgroeid. Al jong gyng er om utens om it moolnersfak te learen, earst yn Oerisel en letter yn it Lân fan Maas en Waal. Sa is er yn Boven-Leeuwen mei syn lettere frou yn de kunde kommen, in dochter fan de moolner Egidius van der Zande. Yn 1906 binne hja troud en yn 1912 waard harren twadde bern en soan nei syn pake oan memmekant ferneamd. De jonge Egidius is yn Gouda hikke en tein. Nei de r.k. Mulo te Gouda rekke er nei it gymnasium fan de paters Fransiskanen yn Megen oan de Maas. Sa hat er seis jier yn Brabân wenne.

Nei it steatseksamen gymnasium gyng er yn 1933 nei de Ryksuniversiteit te Utert. By prof. dr. C.G.N. de Vooys, dy't ek út Gouda kaam, hat er Nederlânsk studearre. Yn 1936 die er syn kandidaatseksamen en dêrnei kaam er mei prof. dr. G. Gosses yn de kunde, dy't noch net sa lang bysûnder heechlearaar wie yn de Fryske taal en literatuer yn Utert en Amsterdam. Dy moeting makke dat er belangstelling krige foar it Frysk en dat er it as syn twadde byfak keas, nêst skiednis. Hy learde doe Frysk en dat wie dêr en benammen yn dy tiid net sa maklik. As men der oan tinkt, dat er nea yn Fryslân wenne hat, dan is it dúdlik dat it frijwat trochsetten frege om yn in net-Frysk fermidden njonkelytsen Frysk te learen.

Yn 1938 helle er syn doktoraal eksamen Nederlânsk cum laude, mei learaarsfoech foar Nederlânsk en skiednis. Hy krige doe fuort in folsleine baan as ferfanger fan in sike learaar yn Apeldoorn. Sa hat er mear sike of mobilisearre kollega's ferfongen. By de Dútske ynfal yn maaie 1940 wie

er learaar yn Rotterdam. Dochs fûn er ek tiid om syn dissertaasje te skriuwen. As learaar yn Alkmaar en noch gjin tritich jier âld is er op 12 desimber 1941 yn Utert promovearre by syn learmaster, prof. de Vooys.

(1) *Fan Flaamske nei Fryske filology.*

It ûnderwerp fan syn dissertaasje wie de útjefte fan twa toanielstikken oer de ferlerne soan, dy't de rederiker Robert Lawet, in kastlein út Roeselare (West-Flaanderen), yn 1583 skreaun hat yn Brugge. It boek jout nei de ynliding fjouwer haadstikken oer de Roeselaarske rederikerskeamer, oer Robert Lawet syn stikken, oer de toaniel-ynrjochting en oer rym, taal en stavering. Op de beide teksten folgje oantekeningen en in glossarium. By de stellingen wiene trije Fryske: twa Midfryske, oer de 'Friesche Herder' en oer it fers 'Lân-geane' fan Gysbert Japiks en in stelling oer in Aldfryske tekst-emindaasje.

Letter waard de jonge 'doctor' en filolooch learaar Nederlânsk en skiednis oan it stêdsgymnasium yn Doetinchem. Yn 1943, midden yn de oarloch, troude er mei M.Th. van Corstanje, dy't yn Oud-Vroenhoven, no in part fan Maastricht, berne is. Hy hie syn dissertaasje al oan har opdroegen. Hja hawwe trije bern krige: ien soan en twa dochters. Noch yn 1943 waard er learaar yn Hilversum oan de roomsk-katholike HBS, letter lyceum. Tweintich jier hat er dêr learaar west. Yn 1945 hat er noch in oar hânskrift fan Robert Lawet ree makke foar de útjefte. Dat wie in geastlik 'spel van zinnen' oer Jezus, doe't er tolf jier âld yn de timpel petearre mei de wetleararen. Mar syn útjefte is earst yn 1951 yn de *Leuvense Bijdragen* opnommen.

Nei de oarloch kaam Galama syn leafde foar it Frysk njonkelytsen wer boppe. Hy rûn oan de universiteit fan Utert wer kolleezjes Frysk, no by prof. Buma, dy't dêr yn 1949 bysûnder heechlearaar wurden wie en dêrnei ek by syn opfolger, prof. Gerbenzon. Yn 1950 binne Galama syn earste publikaasjes oer Fryske ûnderwerpen ferskynd yn *It Beaken*. It wiene lytse bydragen, dy't er noch net yn it Frysk skreaun hie. Syn stikje oer 'Zwölften' yn Fryslân wie in oanfolling by in koart artikel fan S. J. van der Molen oer Fryske fynsten, ûnder mear oer de tiid fan 'dae toleff nachten', tusken Krysttiid en Trijekeningen (Twelfth-Night). Van der Molen hie dy Aldfryske oantsjutting fûn yn Sipma syn útjefte fan de Snitser recesboeken, op 9 desimber 1491. Hy wie him letter net mear tsjinkommen. Dêrom wiisde Galama him op 'de toalff nachten' yn de Burmaniasprekwurden fan 1614, nûmer 965.

Galama syn twadde bydrage yn *It Beaken* fan 1950 giet oer de Latynske kwatrinen, dy't S.W. Schippers skreaun hat yn de *Hulde aan Gysbert Japiks* fan 1824. It nuvere is dat Schippers syn dichtwurk net in hulde oan Gysbert is, mar oan de Amsterdamske byldhouwer J.P. Gabriel, dy't Gysbert syn boarstbyld yn de Boalserter Martini-tsjerke makke hat. Yn 1953 naam *It Beaken* grutter wurk fan Galama op: syn stúdzje oer de bibliotheek fan Gysbert Japiks. Prof.

Brouwer, dy't de list fan Gysbert syn boeken publisearre hie, wie fan doel de faak riedselige titels ta te ljochtsjen. Doe't er hearde dat Galama der ek oer gear wie, hat er syn oantekeningen fuort oan Galama jûn. Dy hat doe de boekelist fan Gysbert ôfprinte, mei de folsleine titels, foar safier't dat mooglik wie: in dreech stik muontsewurk of leaver filologewurk.

Underwilens wie Galama yn 1950 útein set mei it besprekken fan boeken oer Fryske ûnderwerpen yn it wykblêd fan de r.k. learareferiening 'St. Bonaventura', bygelyks fan Fokkema syn Fryske spraakkeunst en syn yntreerede yn Leien út 1952 en fan Tamminga syn *Styl en stavering*. Ek kaam Galama doe mei stikken yn it r.k. deiblêd *De Tijd* oer it Frysk kongres te Ljouwert yn 1951 en oer mear Fryske saken. Foar de K.R.O. joech er fan 1953-1958 ek boekbesprekken, bygelyks oer de dissertaasje fan M.P. van Buijtenen en oare Fryske stúdzjes. Yn juny 1954 skreau er yn it Bonifatius-nûmer fan *Frysk en Frij* in artikel oer de fraach: 'Seit Bonifatius ús noch hwat?', it earste artikel dat er yn it Frysk ferskine liet.

Noch yn 1954 namen *De Pompeblêdden* fan Galama in aardich artikel op oer folksetymology. It Fryske wurd *rosbeijer*, dat ek yn Hollân bekend is, betsjut 'wyldeman' en giet werom op it ferneamde 'Ros Beyaert'. Galama makke no oannimlik dat de Friezen dy't dat wurd hearden, mar it net thúsbringe koene, ûnder de ynfloed fan de betsjutting 'rûge wyldeman' de foarm *rûchbeijer* makke hawwe, dy't oanslút by *rûchhouwer*. Doe't er yn 1955 mei oaren in bustocht makke hie nei de East- en Noardfriezen, joech er ferslaggen yn de r.k. deiblêden *Ons Noorden* en *De Tijd*.

Hy sette doe útein mei skôgingen yn *De Katholike Fries*, it blêd fan 'It Roomsk Frysk Boun'. Hy skreau in moaie bydrage oer Gysbert Japiks en betocht syn eigen learmaster prof. Gosses (1877-1955). In jier letter kaam er mei in reisferhaal oer de *Carceri*, de kluzenershoalen by Assisi, dy't him as âld-learling fan de Fransiskanen tige oansprieken, en oer Fedde Schurer syn *Simson*. Yn it Gosses-nûmer fan *It Beaken* ferskynde syn bibliografy fan Gosses. Underwilens sette er syn boekskôgingen foar de K.R.O fuort en begûn mei it besprekken fan Frysk wurk yn *Ons Noorden*. Ek yn *Frysk en Frij* en de *Gooische Courant* hat er doe wol skreaun. Sa hat er gâns lêzers en harkers yn Fryslân en om utens belangstelling bybrocht foar Fryske saken, benammen yn roomske fermiddens.

Hy hâlde ek lêzingen, net allinne oan de universiteiten fan Amsterdam en Grins, mar ek foar it literair-histoarysk wurkferbân fan de Fryske Akademy en foar it 'Thijmgenootschap'. Doe't prof. Brouwer sechstich waard en in grutte feestbondel krige, kaam Galama mei fynsten en fragen oangeande it *Freeska Landriucht*, de ynkunabel, dy't ek wol de Alde Druk neamd wurdt. Yn dyselde bondel foar Brouwer joech M.P. van Buijtenen in bydrage oer de printer fan it *Freeska Landriucht*.

Beide skriuwers sleaten har oan by de stúdzje fan B.

Kruitwagen O.F.M. út 1948 oer de printerij fan de âlde Druk. Is it tafal dat doe trije learden mei in oplieding by de Fransiskanen oer dat muontsewurk gear west hawwe? Neffens Van Buijtenen kin de âlde Druk printe wêze yn it fraterhûs fan Berltsom, dat wierskynlik yn 1483-1491 bestien hat. Hy pleite ek foar in ûndersyk nei de suverens fan de printer syn Frysk. Tagelyk kaam Galama no mei syn wichtige stúdzje dy't útgang fan it Rudolfsboek yn de âlde Druk.

Op in wurkkolleezje fan prof. Gerbenzon yn Utert wiene hja yn dy tiid gear oer de tekst fan it Rudolfsboek yn de codex Furmerius, dy't Gerbenzon ûntdutsen hie. H.S.E. Bos-van der Heide wie yn 1937 op *Het Rudolfsboek* promovearre, dus foar de ûntdekking fan de codex. Galama fûn yn har dissertaasje guon ferkearde lêzingen yn har tekst fan de âlde Druk. Hy ferbettere dy en ek in fersin fan Kruitwagen. Dêrnei stelde er op grûn fan de printflaters fêst dat der fan de âlde Druk trije fariaasjes besteane. Twa eksimplaren binne yn Oxford: J. Vlitius sines hat de measte printflaters en dat fan Fr. Junius heart by de eksimplaren mei de measte ferbetteringen fan dy printflaters.

Junius hat feroaringen oanbrocht yn syn eksimplaar en dy binne fan Vlitius yn sines oernommen. Dêrnei hat Junius de kollaasjes fan de codex Unia byskreaun yn syn eksimplaar. Dat hat Bos-van der Heide net goed begrepen by har rekonstruksje fan it Rudolfsboek yn Unia. Dêrom wiisde Galama der op dat men by de rekonstruksje ek Vlitius syn eksimplaar achtslaan moat. Oangeande de ûnderstipke wurden by Junius sei Galama dat dy net yn Unia foarkamen.

Hy bespreek ek it wurk fan de opsnolkers en joech op grûn dêrfan in yndieling fan de eksimplaren fan de âlde Druk. As se net allegearre fan ien hân binne, sille se dochs wol yn itselde atelier opsnolke wêze. Ta beslút bestudearre er noch de âlde Druk fan de universiteitsbiblioteek te Utert. By de oantekeningen dy't dêr yn makke binne fûn er in soarte fan sprekward en de namme fan de eigner *Secke Sipk zoon*. Ek printe er yn syn stúdzje lettere Fryske kanttekeningen ôf, njonken de printe tekst fan de ynkunabel. Sa kin men de wurdkar, it foarmferrin en oare ferskillen fergelykje.

In jier letter ferskynde it *Rudolfsboekmateriael*, dat Gerbenzon mei syn stúdzjerûnte oan de universiteit te Utert gearbrocht en bewurke hie yn *Estrikken* 32. It wie it resultaat fan it niis al neamde wurkkolleezje fan Gerbenzon, dêr't nêst Galama ûnder mear ek drs. H.D. Meijering oan meiwurke. Galama hat de tekst fan it Rudolfsboek neffens de âlde Druk en Unia jûn, mar ek dy fan de tredde Ommelanner bewurking. Dêrby hat er de ferhâlding fan dy tekst ta de oare tekstfoarmen neigien: wierskynlik is it in rjochtstreekse oersetting neffens de âlde Druk. Foar de tekst fan de âlde Druk hiene hja ien fan de eksimplaren brûkt dy't neffens Galama syn stúdzje fan 1960 it bêst ferbettere binne yn de *Landriucht*-printerij.

Galama hat ek meiwurke oan *Estrikken* 34 fan 1963,

allyksa in resultaat fan Gerbenzon syn kolleezjes út 1961-1962. Hy joech no *Fryske stikken út codex Furmerius*. Galama syn oanpart sit yn de tekst fan in lyts hânskrift fan B. Furmerius mei de *Vriessche Aenteyckeninge*, dat yn in taheakke opnommen waard en yn 1965 ek printe is yn Gerbenzon syn útjefte fan *Kleine Oudfriese kronieken*. Furmerius syn skrift lei Galama wol, want hy wie in Fryske tiidgenoat fan de Flaamske rederiker R. Lawet, waans wurk Galama yn syn dissertaasje bestudearre hie, mear as tweintich jier earder.

Tagelyk wurke er wer op it Midfryske mêd, sa't men sjen kin yn syn earste bydrage yn *Us Wurk*, fan 1962. Dat wie in koarte stúdzje oer it wurd *bargevoet* foar in 'brekizer', te fergelykjen mei Nederl. *koevoet* en Ital. *piè di porco*. Hy hie dat wurd fûn yn in list fan 1644 mei de ynboel fan Japik Gysberts, âld-boargemaster fan Boalsert. Galama wurke doe oan syn boekje oer de bibleteek fan Japik Gysberts, dat yn 1963 útkaam as it earste dieltsje yn de rige *Minsken en boeken* fan de Fryske Akademy. Yn in ynlieding joech er de tekst fan de ynventaris mei wurdferklearringen yn noaten en mei bysûnderheden oer de âld-boargemaster en syn boeken. Dêrop folge de boekelist mei taljochtingen.

(2) *Heechlearaar yn Amsterdam en Leien*.

Doe't prof. Brouwer yn 1962 nei de promoasje fan K. Dykstra betanke hie foar it bysûnder professoraat yn de Fryske Taal- en letterkunde oan de Universiteit fan Amsterdam, waard Galama yn de hjerst beneamd as syn opfolger. In jier letter, yn oktober 1963 folge er ek prof. Fokkema op yn Leien. Dy hie dêr deselde funksje, mar woe him leaver beheine ta syn wurk oan de Frije Universiteit. Yn july fan dat jier hie Galama ôfskie nommen fan it r.k. lyceum yn Hilversum, dêr't er tweintich jier learaar west hie. Hy naam dêr ôfskie, om't er doe oan de universiteit fan Amsterdam wittenskiplik haadmeiwurker waard by prof. W. Gs. Hellinga.

Sa kaam der in wichtige krieming yn syn libben: fan it middelber ûnderwiis moast er omskeakelje nei de universiteit. Hy krige dêr in folsleine funksje as dosint Middelnederlânsk, dy't er kombinearre mei syn beide bysûndere professoraten yn Amsterdam en Leien. Dy kombinaasje joech him gâns drokte. Dochs koe er op 11 novimber 1963 syn yntreerede hâlde yn Amsterdam. Hy spriek doe oer *Gysbert Japiks en het oordeel van tijdgenoot en nageslacht* en joech in ryk oersjoch fan de ynfloed dy't de dichter hân hat yn de rin fan de ieuwen. Dêrby kaam er ek op Epkema syn útjefte fan Gysbert syn wurk en it *Plan van Inteekening* fan 1813, net fan 1820. Mar foar bysûnderheden ferwiisde er nei syn artikel dêroer yn *Us Wurk*, dat efkes letter ferskynde. Syn boekje fan 1963 oer de bibleteek fan Gysbert syn heit is niis al neamd.

Op 5 febrewaris 1965 hâlde Galama syn yntreerede yn Leien oer *Everwinus Wassenbergh en de Friese lexicografie*. Syn útgongspunt wiene de âlde *Handelingen* fan de 'Maat-

schappij der Nederlandse letterkunde te Leiden'. Yn 1827 hat M. Siegenbeek dêr Wassenbergh yn betocht, dy't ek te Leien studearre hat. Sa kaam Galama op it wurk fan de 'Maatschappij' foar in grut wurdboek fan it Nederlânsk, dat doe Nederdútsk neamd waard. Dat wie de eftergrûn fan Wassenbergh syn *Idioticon Frisicum*. Galama liet útkomme dat dat net in Frysk wurdboek wie, mar Wassenbergh soe it ek net Stêdsfrysk neamd hawwe. Hy woe de wurdskat jaan fan it Stêdsk as it Nederdútsk of Nederlânsk fan Fryslân. It wie in bydrage ta it gewestlik ferskaat fan dy taal, mei it each op it grut wurdboek fan de 'Maatschappij'. Mar it is net brûkt as boarne fan it *W.N.T.* Sa hat Galama dúdlik makke yn hoe fier't it *Idioticon* fan belang is foar de Nederlânske en foar de Fryske leksikografy.

Galama bleau yn 1965 tige warber as sprekker: yn maart foar de Fryske studinten yn Wageningen, yn augustus op it tredde ynternasjonale germanistekongres oer tradysje en oarspronklikens yn Amsterdam, yn oktober foar it selskip 'Gysbert Japicx' yn Haarlem en yn desimber foar de studinten fan 'Redbad' yn Utert, dêr't doe in fakatuere wie foar it bysûndere professoraat. Yn april 1966 spriek er op it Nederlânsk filologekongres yn Amsterdam oer *Vertalingen naar Gysbert Japiks* en yn novimber foar de Fryske Akademy oer de *Vredeman-lieten*. Yn de earste lêzing die er it omkearde as K. Dykstra yn syn dissertaasje *Oersettingen yn it Frysk* en beseach de oersettingen út it Frysk fan Gysbert Japiks.

Yn syn stúdzje oer de *Vredeman-lieten* fertelde er oer de ûntdekking dat in pear lietsjes yn de Juniana te Oxford dy't ornaris oan Gysbert Japiks taskreaun waarden, yn it boekje *Musica Miscella* fan 1602 steane. Ien jier foar Gysbert syn berte song it Ljouwerter 'Collegium Musicorum' ûnder lieding fan Jac. Vredeman de Vries de Fryske sankjes al. Galama printe dy no ôf. In jier letter skreau er oer syn eigen generaasje, doe't it april-nûmer fan *De Tsjerne* oan Theun de Vries wijd waard. Hy bespreek doe de *Masters en Freonen* fan De Vries oan de hân fan dy syn oantinkens oan syn leartiid as literator oan de Snitser lêsseal en om utens.

Dêrnei waard Galama syn meiwerking frege foar twa bondels. De tinkbondel foar prof. Fokkema krige fan him in Aldfryske bydrage mei de roomsk-liturgyske ferklearring fan *binna thrim wedeles werpen*: op it tsjerkhôf, dat trije kear mei de wijwetterskwast besprinkele is. Yn maart 1969 hâlde er op de Fryske stúdzjekonferinsje yn Utert in lêzing oer de stúdzje fan de Nijfryske literatuer, doe en yn de takomst. Mei de oare lêzingen is dy ôfprinte yn it ferslachboekje. Noch yn itselde jier kaam er as myn opfolger yn it haadbestjoer fan de Fryske Akademy, dêr't er tsien jier yn sitten hat. Tagelyk beneamde it bestjoer him as foarsitter fan de kommisje foar de útjefte fan Aldfryske taal- en rjochtsboarnen, dêr't er ek de skriuwer fan wie.

Yn 1970 skreau er yn *Us Wurk* oer prof. Buma syn opset en priuwke fan in Frysk etymologysk wurdboek. Yn de bondel

foar Buma syn sechstichste jierdei kaam Galama mei in bydrage oer *In Fryske Siegenbeek*. Sa hat Wassenbergh yn in brief fan 1823 syn âld-learling Epkema neamd. Dy wie tige foar in algemiene stavering fan it Frysk sa't er dy brûkte yn syn Gysbert-útjefte. Yn *Taal en tongval* betocht Galama de jong ferstoarne Russyske frisist J.S. Sjoebin, dêr't er yn 1964 mei yn kontakt kommen wie troch Theun de Vries. Op 30 novimber 1971 wie Galama oan de Universiteit fan Amsterdam de promotor fan A. Bor, waans dissertaasje *Words in the Language of the Skeltana Riucht* behannele. De promovendus hie oan de Frije Universiteit Ingelsk studearre en soe dêr by prof. Fokkema promovearre. Doe't dy yn 1967 ferstoar, hie Bor Galama om syn help frege.

Spektator, it nije tydskrift fan de neerlandici oan de universiteit fan Amsterdam, krige fan him in aardige stúdzje oer *Barmhartigheid jegens het stomme vee*, de titel fan in hânskrift fan J.H. Halbertsma. Dochs wie Galama syn útgongspunt foaral it fuorjen fan fee en fûgels yn de Krystnacht, dat wy kenne út *De Jonkerboer* fan dokter Eeltsje. Dat brûkme kin op byleauwe berêste, mar ek op it idee dat Krysttiid ek foar de bisten in feest wêze moat. Dy opfetting sil by Fransiskus fan Assisi weikomme. Ek de fersprieding fan de Kryststâl oer West-Europa moat op him en de Fransiskanen weromgean. Doe't in pear jier letter Fransiskus syn dea yn 1226 betocht waard, hat Galama nochris oer Fransiskus en de bisten skreaun.

Twa oare âlde leafdes kamen yn dy tiid wer by him boppe. Yn 1973 beskreau er de âlde Druk fan it *Freeska Landriucht* yn de katalogus fan de útstalling te Brussel, doe't betocht waard dat de boekdrukkeunst 500 jier bestie. Mar noch heger lei him Gysbert en it Midfrysk. Dat die bliken út syn Midfryske karlêzing en út twa lêzingen op Fryske filologekongressen. Yn 1972 spriek er op It Hearrenfean oer it pleonastysk pronomen demonstrativum by Gysbert en dêrnei. Likegoed as yn syn kongreslêzing te Ljouwert yn 1978 wie *Wobbelke* ek yn 1972 syn útgongspunt. It gyng him om it brûken fan *dy* en *dat* lykas yn de earste rigel fan Gysbert syn fers: 'Myn hert *dat* trillet my'.

Galama liet sjen dat dat pronomen foar de betsjutting oerstallich is, mar foar de mjitte, klam of ritme fan belang en faak ek foar de dúdlikens. Hy gyng it ek nei by lettere skriuwers. Waling Dykstra hat it oerstallige pronomen, dat gauris foarkomt yn de sprektaal, soms weilitten by it omwurkjen fan in fers. Yn it Nederlânsk fan no en eartiids fine wy it faak: it is in algemien ferskynsel, mar net elkenien mei it lije. Ta beslút kaam de sprekker op *Wobbelke* werom. It hoecht jin gjin nij te dwaan dat er it ek opnaam yn syn Midfryske karlêzing. Dy ferskynde yn 1977 yn de rige *Textus Minores* mei in Latynske ynliding.

Sa waard de Midfryske literatuer tagonklik makke foar in oar publyk, ek yn oare lannen. De rike karlêzing begjint mei de *Vredeman-lietsjes* en it lêste fers is *It Libben* fan Lenige. Mar Galama hat ek proaza opnommen en in pear Hynljipper teksten. Mei rjocht en reden jout er mear

út de 17de as út de 18de ieu en dêrby spilet Gysbert de haadrol. Yn 1978 hat Galama - lykas al sein is oan it begjin fan dit oersjoch - yn Ljouwert it kongresthema 'Tusken Frysk en Nederlânsk' op Gysbert tapast: dy libbe ek tusken Frysk en Nederlânsk en dichte yn beide talen.

Hy wiisde op Gysbert syn *dream en died*: op syn dream oer in Fryske literatuertaal, dy't net minder wêze mocht as it Nederlânsk en op syn died: syn libbenswurk yn it Frysk, ieuwenlang in foarbyld foar oare skriuwers. Dêrby gyng Galama as Gysbert-filolooch mei hert en siel de feroaringen nei yn de tekst fan Wobbelke. Hy bestudearre de trije redaksjes: de oertekst út Wytmarsum, de twadde, doe't de jongfeintedream wer belibbe waard by it lesjaan oan Junius en de printe redaksje. Syn útlis makke dat likefolle froulju as manlju meidiene oan in tige libben neipetear.

Yn 1977 wie Galama by syn 65ste jierdei mei pinsioen gien. Hy hoegde no net langer Middelnederlânsk te jaan oan de Universiteit fan Amsterdam, mar koe him beheine ta syn bysûndere professoraten yn Amsterdam en Leien. Hy lei him doe út op de niis neamde lêzing foar it Frysk filologekongres en dêrnei ek op de útjefte fan de âlde Druk, dy't er nei Fokkema syn dea op him nommen hat. Mar op hege jierren kin men sa hurd net mear as tefoaren. Bûtendat hat er alris slim siik west en yn 1980 is der in moardoanslach op him dien. Op in jûn stie er yn syn tún te sjen, doe't der in dronkene man oankaam, dy't samar ien fermoardzje woe. It skeelde net folle, of Galama wie dea rekke, mar it is dochs noch goed ôfrûn. Likegoed bewiisde de opkomst fan de studinten oan beide universiteiten dat Galama net mist wurde koe. Men moat der earbied foar hawwe dat er earst by syn 70ste jierdei ôfskie nimt, wylst safolle oaren sân of acht jier earder ophâlde om frij man te wêzen.

Men soe Galama syn libben as filolooch yn twa tiidrekken fan tweintich jier of mear ferdiele kinne:

- (1) de tiid fan 1941-1962, doe't er jong promovearre en as learaar en neerlandicus yn Utert wer kolleezjes Frysk folge. As radio-sprekker, journalist en filolooch frege er belangstelling foar Fryske problemen en stúdzjes.
- (2) de tiid fan 1962-1982, doelt er as bysûnder heechlearaar Frysk joech yn Amsterdam en Leien. Dochts wie syn haadfunksje in folslein dosintskip foar Middelnederlânsk oan de Universiteit fan Amsterdam.

Yn it tiidrek fan 'One Man One Vote' wiene de studinten Nederlânsk yn Amsterdam machtich en faak net sa noflik ûnder de demokratisearing. Dêrom moat men bewûndering hawwe foar syn úthâlden. Grif fûn er moed en treast yn syn leauwe, dat in Fransiskaanske ynslach hat. Syn wurk bewiist in deeglike filologyske oanpak, earst fan âlde Nederlânske en letter fan Fryske teksten.

Gauris is er frege as sprekker op kongressen en op gâns oare gearkomsten. Sa hat syn iver ús nijsgjirrige en wichtige stúdzjes besoege oer it Frysk en syn literatuer, fan no en foaral fan earder. Nêst syn bydragen oer de âlde

Druk en syn tiid hat er him suver syn hiele libben útlein op Gysbert Japiks en syn wurk. Hy hat him sa ynlibbe yn de Boalserter dichter dat men him hast in Gysbert Galama neame soe. Tagelyk wie er oan twa universiteiten yn Hollân in foarpost fan Fryslân, tweintich jier lang.

*Park Arenberg 62,
3731 ET De Bilt.*

*Mids nov. 1981,
H.T.J. MIEDEMA.*

BIBLIOGRAFY (sûnder boekbesprekken en krante-artikels)

Mefr. M.Th. Galama-van Corstanje en har soan Mr. C.F.E.P. Galama komt tige tank ta foar harren help by it finen fan bibliografyske en genealogyske bysûnderheden. It is spitich dat de likernôch hûndert boekbesprekken en krantestikken net yn de bibliografy opnommen wurde kinne: hja soene tefolle plak freegje. Dêrom wurdt allinne koart oanjûn wêr't Galama se yn skreaun hat en yn hokker jier: *Weekblad v.d. Kath.* *Lerarenvereniging St. Bonaventura* jg. 1950-59, r. k. deiblêd *De Tijd* 1951-67, wykblêd *Frysk en Frij* 1954-66 en '75, r.k. deiblêd *Ons Noorden* 1955-61, *De Kath. Fries* 1955-64, de deiblêden *De Gooische Crt* 1956 en *De Twentsche Crt* 1957, *It Beaken* 1962 en '64, *Lev. Talen* 1967-68, *Belgisch tijdschr. v. filologie en gesch.* 1968, '70-'71 en '80, *Neophilologus* 1969, '72 en '74, *Ts. v. Ned. taal- en letterk.* 1975 en '81, *Vrij Ned.* 1976, *NRC-Handelsblad* 1978 en de *Amsterdamer Beiträge zur älteren Germanistik* 1981 of '82. Ek hat Galama foar de rubryk 'Friese taal- en letterkunde' gâns artikels skreaun yn *Oosthoek's Encyclopedie* (6e pr.: 1968-73) en yn *De Grote Oosthoek* (7e pr.: 1976-81).

1941:

Twee zestiende-eeuwse spelen van de Verlooren Zoone door Robert Lawet. Dissert. Rijksuniversiteit Utrecht, Utrecht-Nijmegen, 398 s.

1950:

„Zwölften“ yn Fryslân. *It Beaken* 12, s. 96.

Een merkwaardige hulde aan Gysbert Japiks. *It Beaken* 12, s. 156-157.

1951:

Een gheestelic spel van zinnen van Jhesus ten twaelf jaren oudt, door Robert Lawet. *Leuvense Bijdragen* 40 (1950, ferskynd yn 1951), s. 93-112.

1953:

De bibliotheek van Gysbert Japiks. *It Beaken* 15, s. 53-58. Lijst der boeken van Gysbert Japiks. *It Beaken* 15, s. 58-64; 90-95; 123-126.

1954:

Rosbeijen (lê: -er) - Rûchbeijen (lê: -er). *De Pompeblêdden* 25, s. 115-116.

1955:

Gysbert Japiks. *De Kath. Fries* 7, nr. 5, s. 6-10.

Ta de oantins fan Prof. Dr. G. Gosses. *De Kath. Fries* 7, nr. 6, s. 3-6.

1956:

De Carceri by Assisi (skets). *De Kath. Fries* 8, nr. 3, s. 16-19.

Bibliografy fan Prof. Dr. Godard Gosses. *It Beaken* 18, s. 155-166.

“Simson” troch Fedde Schurer. *De Kath. Fries* 8, nr. 6, s. 14-18.

1957:

Aldfryske houlikstaspraken. *De Kath. Fries* 9, nr. 6, s. 21-23.

1960:

Freeska Landriucht. Fynsten en fragen. *Fryske stúdzjes oanbean oan Prof. Dr. J.H. Brouwer*. Assen, s. 125-134.

1961:

(mei P. Gerbenzon en oaren:) *Rudolfsboekmateriael (Estrikken 32)*, Grins.
Kronyk fan libben en skriuwen. *De Kath. Fries* 13, s. 58; 61; 118-119; 120-121.

1962:

Bargevoet. *Us Wurk* 11, s. 36-37.

Gysbert Japiks syn stânbyld. *De Kath. Fries* 14, s. 68-70.

1963:

(mei P. Gerbenzon:) In Furmerius-hânskriftsje fan de Vriessche Aenteyckeninge”, yn: *Fryske Stikken út Codex Furmerius*, Diel II (*Estrikken 34*), Grins, s. 143-147.

De Bibleteek fan Japik Gysberts Holckama (rige Minsken en boeken 1), Ljouwert, 44 s.

Gysbert Japiks en het oordeel van tijdgenoot en nageslacht. Rede ... bijzonder hoogleraar ... Universiteit van Amsterdam. Groningen, 31 s.

Oer de datearring fan Epkema syn “Plan van Inteekening op Gysbert Japix, Friesche Rijmlerije”. *Us Wurk* 12, s. 89-92.

1965:

Everwinus Wassenbergh en de Friese lexicografie. Rede ... bijzonder hoogleraar ... Rijksuniversiteit te Leiden. Leiden, 26 s.

(mei P. Gerbenzon en oaren:) *Kleine Oudfriese kronieken (Teksten en documenten IV)*, Groningen, 88 s.

1966:

Traditie en oorspronkelijkheid in de Friese literatuur. *Tradition und Ursprünglichkeit*. Akten des III. Internationalen Germanistenkongresses 1965 in Amsterdam. Bern und München, s. 143-144.

Vertalingen naar Gysbert Japiks (1603-1666). *Handelingen 29^e Ned. filologencongres*. Groningen, s. 175-177.

Oersettingen fan Gysbert Japiks syn wurk. *Us Wurk* 15, s. 39-52.

Midfryske lietsjes, al of net fan Gysbert Japiks? *It Beaken* 28, s. 207-220.

1967:

Masters en freonen. *De Tsjerne* (Theun de Vries 60 jier) 22, s. 165-171.

1969:

Binna thrim wedeles werpen. *Studia Frisica in memoriam Prof. Dr. K. Fokkema*. Grins, s. 82-87.

De studie van de Nieuwfriese literatuur. *De studie van de Friese taal- en letterkunde aan de Ned. universiteiten*. Utrecht, s. 19-23.

1970:

In Frysk etymologysk wurdboek. *Us Wurk* 19, s. 44-48.

1971:

Een Russisch frisist. *Taal en tongval* 23, s. 1-2.

In Fryske Siegenbeek. *Flecht op 'e koai. Stúdzjes oanbean oan Prof. Dr. W.J. Buma*. Grins 1970 (ferskynd yn 1971), s. 232-240.

1972:

Barmhartigheid jegens het stomme vee. *Spektator* 1, s. 494-500.

1973:

Freeska Landriucht. *Catalogus De vijfhonderdste verjaring van de boekdrukkunst in de Nederlanden*. Brussel, s. 401-402 (ek yn de Frânsktalige útjefte).

1974:

It gebrûk fan it pleonastysk pronomen demonstrativum by Gysbert Japiks en dêrnei. *Philologia Frisica anno 1972*. Ljouwert, s. 108-120.

1976:

Franciscus en de dieren. *Franciscus van Assisi* 13, s. 192-200 (= s. 32-40 fan de 'Bijzondere editie').

1977:

Specimina linguae Frisiae saeculorum XVII et XVIII. (Textus Minores, Vol. LI), Leiden, VII en 135 s.

1979:

Gysbert Japiks, dream en died. *Philologia Frisica anno 1978*. Ljouwert, s. 76-93.